

СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНА БАЗА ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

©2024 ДОБРЯНСЬКИЙ О. І.

УДК 338.24
JEL: H56

Добрянський О. І. Суб'єктно-об'єктна база інтегрованої системи економічної безпеки в сучасних умовах

У статті розглянуто сучасну специфіку формування суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки. Визначено, що останнім часом спостерігається динамічне посилення ризиків і загроз, які виникають у сфері економіки та потребують формування ефективних механізмів протидії їх реалізації. Проаналізовано основні складові суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки в сучасних умовах. Визначено, що суб'єктна база включає в себе групу суб'єктів, таких як державні органи, підприємства, громадські організації та інші учасники економічних процесів. Об'єктна база охоплює об'єкти, що потребують захисту, такі як інформація, фінансові ресурси, інфраструктура, технології та інші складові системи економічної безпеки. Доведено практичну важливість інтеграції суб'єктної та об'єктної баз для забезпечення ефективного функціонування системи економічної безпеки держави за сучасних умов. Розглянуто різноманітні аспекти інтеграції суб'єктно-об'єктної бази, зокрема розвиток механізмів взаємодії між суб'єктами, створення систем захисту від ризиків для об'єктів та впровадження інноваційних підходів до забезпечення економічної безпеки. Проаналізовано сучасні умови, що впливають на систему економічної безпеки, зокрема глобалізацію, кіберзагрози та глобальну безпекову ситуацію. Сформовано рекомендації щодо вдосконалення наявної суб'єктно-об'єктної бази економічної безпеки, які передбачають інтенсивний розвиток співпраці між різними суб'єктами, впровадження сучасних технологій та зміцнення кібербезпеки в економічній системі держави. Доведено, що в сучасних умовах суб'єктно-об'єктна база виступає ключовим елементом інтегрованої системи економічної безпеки держави. При цьому інтеграція суб'єктної та об'єктної баз потребує застосування комплексного підходу та налагодження ефективної взаємодії між усіма зацікавленими сторонами. Визначено, що розвиток та вдосконалення суб'єктно-об'єктної бази є важливим завданням для забезпечення стійкого розвитку національної економіки та зменшення ризиків для її функціонування в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: економічна безпека, система економічної безпеки, база економічної безпеки, суб'єкт економічної безпеки, об'єкт економічної безпеки.
Рис.: 2. **Бібл.:** 7.

Добрянський Олег Іванович – кандидат економічних наук, начальник відділу митного оформлення митного поста, Київська митниця Державної митної служби (бульвар Вацлава Гавела, 8а, Київ, 03124, Україна)

E-mail: levlv@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3297-3571>

UDC 338.24
JEL: H56

Dobryanskyi O. I. The Subject-Object Base of the Integrated System of Economic Security in Modern Conditions

The article discusses the modern specifics of the formation of the subject-object base of the integrated system of economic security. It is determined that recently there has been a dynamic increase in risks and threats that arise in the sphere of economy and require the formation of effective mechanisms to counteract their interference. The main components of the subject-object base of the integrated system of economic security in modern conditions are analyzed. It is defined that the subject base includes a group of subjects, such as State bodies, enterprises, public organizations and other participants in economic processes. The object base covers objects that need protection, such as information, financial resources, infrastructure, technologies and other components of the economic security system. The practical importance of integration of subject and object bases to ensure the effective functioning of the system of economic security of the State under modern conditions is proved. Various aspects of the integration of the subject-object base are considered, in particular, the development of mechanisms of interaction between subjects, the creation of risk protection systems for objects, and the introduction of innovative approaches to ensuring economic security. The author analyzes the current conditions influencing the system of economic security, in particular globalization, cyber threats and the global security situation. Recommendations for improving the existing subject-object base of economic security have been formed, which provide for the intensive development of cooperation between different subjects, the introduction of modern technologies and the strengthening of cybersecurity with regard to the economic system of the State. It is proved that in modern conditions the subject-object base is a key element of the integrated system of economic security of the State. At that, the integration of subject and object bases requires the use of an integrated approach and the establishment of effective interaction between all stakeholders. It is determined that the development and improvement of the subject-object base is an important task to ensure sustainable development of the national economy and reduce risks to its functioning in the long run.

Keywords: economic security, economic security system, economic security base, economic security subject, economic security object.

Fig.: 2. **Bibl.:** 7.

Dobryanskyi Oleg I. – PhD (Economics), Head of the Department of Customs Clearance of the Customs Post, Kyiv Customs of the State Customs Service (8a Vatslava Havela Blvd., Kyiv, 03124, Ukraine)

E-mail: levlv@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3297-3571>

У сучасних умовах стрімко зростає значення економічної безпеки як важливого фактора сталого розвитку національної економіки. Завдяки глобалізації, інтенсивним темпам технологічного прогресу та збільшенню обсягів міжнародної торгівлі економічні системи стикаються з усе більшою кількістю різноманітних ризиків і загроз. Відповідно, виникає об'єктивна необхідність забезпечення стійкості та безпеки економічних процесів, що передбачає потребу в розробці та впровадженні ефективної інтегрованої системи економічної безпеки держави. Проте з практичної точки зору розробка інтегрованої системи економічної безпеки є досить складним завданням у зв'язку зі значною різноманітністю факторів, що впливають на стан безпеки. Одним із ключових аспектів цієї системи є суб'єктно-об'єктна база, що включає суб'єкти (державні органи, підприємства, громадські організації тощо) та об'єкти (інформація, фінансові ресурси, інфраструктура, технології тощо), які потребують захисту.

Необхідно зазначити, що проблема полягає в тому, що в сучасних умовах значно посилюються нові та більш складні виклики для стану економічної безпеки держави, такі як кіберзагрози, тероризм, фінансові кризи, міжнародні збройні конфлікти тощо. У даний час існування розрізних підходів та недостатня координація між різними суб'єктами системи економічної безпеки призводить до відчутного зниження ефективності та зростання вразливості системи перед зазначеними загрозами. Таким чином, особливої актуальності набуває потреба здійснення практичних наукових досліджень з метою вирішення проблемних питань, пов'язаних із визначенням складових суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки та з потребою забезпечення ефективної взаємодії між суб'єктами та об'єктами цієї системи. Крім того, виникає потреба визначення напрямів розвитку та вдосконалення суб'єктно-об'єктної бази для забезпечення ефективного функціонування інтегрованої системи економічної безпеки. Тому дослідження зазначених проблем дозволить розробити практичні рекомендації та стратегії для зміцнення системи економічної безпеки в сучасних умовах, зменшити ризики та загрози, а також забезпечити стійкий розвиток національної економіки України.

Дослідження суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки та принципів її функціонування в сучасних умовах є достатньо актуальною темою, яка привертає увагу багатьох вчених і практиків. При цьому головну увагу дослідників зосереджено на вивченні суб'єктно-об'єктної моделі як основи для аналізу та розроб-

ки інтегрованої системи економічної безпеки, що включає в себе різні суб'єкти та об'єкти, які й потребують захисту.

У даному аспекті варто виділити дослідження О. А. Урбан, М. І. Дзямучич, Н. М. Чиж, які акцентують увагу на особливій важливості координації та співпраці між різними суб'єктами системи економічної безпеки. При цьому визначається, що саме ефективна взаємодія та обмін інформацією між різними суб'єктами допомагає забезпечити швидку реакцію на загрози та ризики [3].

У контексті останніх тенденцій формування високотехнологічних ризиків та загроз необхідно також звернути увагу на працю Т. О. Шматковської, М. І. Дзямучич, О. В. Стащук, які з огляду на постійно зростаючу кількість кіберзагроз звертають особливу увагу на необхідність ефективного розвитку суб'єктно-об'єктної бази з фокусом на кібербезпеці економічної системи. Визначається потреба захисту інформації та кіберінфраструктури, а також – впровадження заходів, спрямованих на запобігання кібератакам [7].

Також інноваційні підходи можна виділити в дослідженні М. І. Дзямучича, Т. О. Шматковської, які вказують на необхідність впровадження інноваційних підходів для поліпшення ефективності суб'єктно-об'єктної бази економічної безпеки. На думку авторів, це може включати використання новітніх технологій, розвиток нових методів аналізу та передбачення ризиків, а також залучення експертів з різних галузей [1].

Варто також відзначити дослідження Ю. О. Чалюк, пов'язані з оцінкою впливу глобалізації на суб'єктно-об'єктну базу інтегрованої системи економічної безпеки. Зокрема, в ході дослідження взаємозв'язків між різними країнами та глобальних економічних процесів визначено принципи розвитку стратегій забезпечення належного рівня безпеки в умовах відкритої економіки [4; 5].

Загалом бачимо, що на даний час існує достатньо великий обсяг наукових напрацювань, присвячених суб'єктно-об'єктній базі інтегрованої системи економічної безпеки. Проте, зважаючи на динамічні процеси, що відбуваються в глобальній економічній системі, існує потреба в подальшому дослідженні даної проблематики для розробки конкретних рекомендацій і стратегій, що сприятимуть зміцненню економічної безпеки в сучасних умовах.

Метою дослідження є визначення суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки в сучасних умовах, з'ясування ролі суб'єктів та об'єктів у забезпеченні ефективності та стійкості економічного розвитку, а також роз-

робка рекомендацій для вдосконалення системи економічної безпеки.

Для досягнення визначеної мети дослідження сформульовано такі наукові завдання:

- ✦ проаналізувати сучасний стан суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки;
- ✦ розглянути основні складові, такі як суб'єкти та об'єкти, і оцінити їхню ефективність і взаємозв'язок;
- ✦ дослідити вплив сучасних викликів і загроз на суб'єктно-об'єктну базу економічної безпеки;
- ✦ визначити недоліки та слабкі місця системи економічної безпеки, що можуть призвести до погіршення ситуації в економічній системі держави;
- ✦ дослідити механізми обміну інформацією, взаємодію та вироблення спільних стратегій для ефективного реагування на виклики та загрози;
- ✦ розробити рекомендації щодо вдосконалення суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки.

Вирішення цих завдань дозволить визначити ключові аспекти функціонування суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки та розробити рекомендації для її вдосконалення в сучасних умовах.

Для забезпечення ефективного вирішення зазначених завдань було застосовано такі наукові методи: аналіз, аналогія, індукція, синтез, системний підхід, узагальнення.

У теоретичному аспекті суб'єктно-об'єктна база інтегрованої системи економічної безпеки належить до концептуальної моделі, яка використовується для аналізу й управління економічною безпекою країни. При цьому вона

охоплює як суб'єктну, так і об'єктну складові системи економічної безпеки. Суб'єктна складова інтегрованої системи включає в себе різні суб'єкти, такі як державні органи, регулятори, підприємства, громадські організації та інші сторони, які мають вплив на економічну безпеку країни. Ці суб'єкти відповідно до своєї сутності виконують різні функції, такі як формулювання політики, розробка стратегій, контроль за дотриманням правил і норм, сприяння розвитку національної економіки тощо.

Більш складною за своєю сутністю є об'єктна складова системи економічної безпеки, яка являє собою сукупність об'єктів, які підлягають захисту та забезпечують економічну безпеку. Це можуть бути різні ресурси, такі як енергетичні джерела, природні багатства, фінансові резерви, інфраструктура, технології, інтелектуальна власність, соціальний капітал тощо. Відповідно, саме захист цих об'єктів від таких загроз, як економічні кризи, фінансові шахрайства, кібератаки, незаконна торгівля тощо, і є ключовим завданням інтегрованої системи економічної безпеки. Додатково варто відзначити, що на практиці об'єкти економічної безпеки поділяються на певні групи або рівні, відповідно до їх місця в економічній системі країни загалом (рис. 1).

Таким чином, сутність суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки полягає в розумінні та аналізі взаємодії між суб'єктною та об'єктною складовими даної системи. Вона передбачає впровадження ефективної системи управління економічною безпекою, яка включає в себе: ідентифікацію загроз; оцінку ризиків; прийняття заходів щодо запобігання та мінімізації їх реалізації; розробку протоколів реагування на кризові ситуації; забезпечення належного рівня координації між різними суб'єктами, а також моніторинг ефективності заходів забезпечення безпеки.

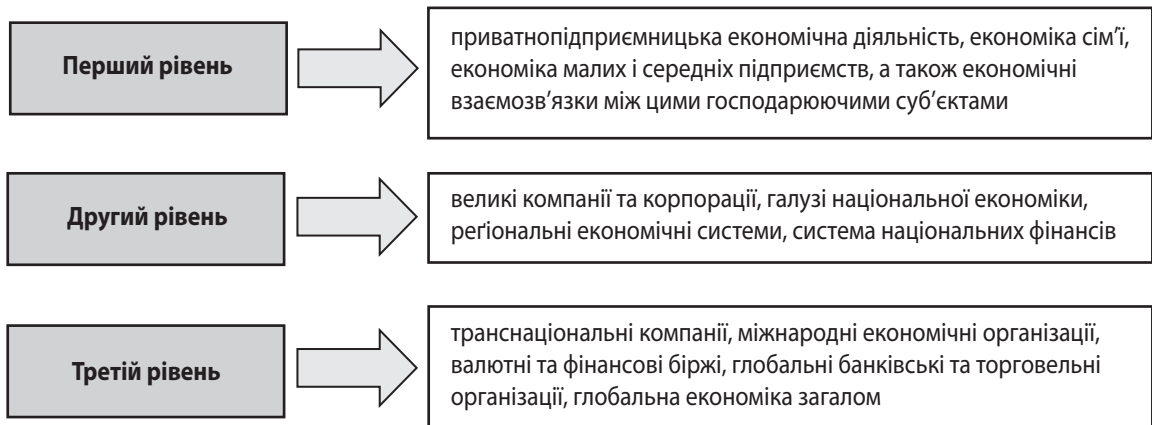

Рис. 1. Рівні та об'єкти економічної безпеки держави

Джерело: сформовано на основі [6].

ки. При цьому необхідно зазначити, що суб'єктно-об'єктна база є комплексною системою, яка забезпечує планування, координацію та реалізацію заходів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки країни. Вона враховує взаємозв'язки між суб'єктами та об'єктами, а також різні аспекти безпеки, такі як економічна, фінансова, соціальна, технологічна безпека тощо.

Отже, доходимо висновку, що суб'єктно-об'єктна база має безпосередній вплив на формування інтегрованої системи економічної безпеки шляхом визначення ключових суб'єктів та об'єктів, аналізу взаємодії між ними та встановлення відповідних механізмів управління. У практичному аспекті це реалізується шляхом ідентифікації суб'єктів, які мають вплив на економічну безпеку, та залучення їх до процесу планування та реалізації заходів забезпечення безпеки. Крім того, суб'єктно-об'єктна база сприяє встановленню взаємозв'язків між різними суб'єктами та об'єктами економічної безпеки. Саме на основі цих взаємозв'язків визначаються механізми управління, які необхідно сформулювати для забезпечення належного рівня економічної безпеки. Крім того, суб'єктно-об'єктна база надає основу для моніторингу та оцінки ефективності заходів забезпечення економічної безпеки, оскільки дозволяє відстежувати стан об'єктів та оцінювати рівень ризиків. Це дає можливість своєчасно реагувати на загрози та коригувати стратегії для підвищення ефективності системи економічної безпеки. Загалом суб'єктно-об'єктна база в процесі формування інтегрованої системи економічної безпеки забезпечує збільшення можливостей країни управляти ризиками та забезпечувати стійкість економіки в умовах зростаючих загроз. Усе це дозволяє сформулювати функціональну схему формування інтегрованої системи, в рамках якої виділяється як сама база та її компоненти, так і умови та характеристики такої системи (рис. 2).

Як бачимо з рис. 2, інтегрована система економічної безпеки забезпечує комплексний підхід до економічної безпеки, який охоплює різні її аспекти, що дозволяє враховувати широкий спектр загроз і ризиків та розробляти відповідні стратегії та заходи для уникнення їх реалізації. Іншим аспектом формування інтегрованої системи є збільшення стійкості економіки та зменшення її вразливості до зовнішніх і внутрішніх загроз. Це обумовлюється тим, що інтегрована система безпеки допомагає виявляти та усувати слабкі місця системи, забезпечувати резервування ресурсів, диверсифікацію економіки та поліпшення її резистентності до змін.

ВИСНОВКИ

Таким чином, доходимо висновку, що в сучасних умовах суб'єктно-об'єктна база інтегрованої системи економічної безпеки є ключовим елементом управління економічною безпекою держави. Вона передбачає комплексну та ефективну взаємодію різних суб'єктів, таких як державні органи, бізнес-структури та громадські організації, з відповідними об'єктами, до числа яких належать ресурсне забезпечення, інфраструктура та технології. Така база допомагає виявляти загрози, аналізувати ризики та формувати ефективні механізми управління економічною безпекою на макrorівні. Загалом інтегрована система економічної безпеки забезпечує комплексний підхід до безпекових процедур, координацію дій між суб'єктами даної системи, а також дієвий моніторинг ефективності антиризикових заходів.

Необхідно зазначити, що в сучасних умовах, коли економічні ризики та загрози стають все складнішими та глобальнішими, суб'єктно-об'єктна база набуває особливої важливості. Вона допомагає системі державного управління попереджати кризові ситуації, вчасно реагувати на них і забезпечувати стійкість національної економіки. Тому оптимальне використання суб'єктно-об'єктної бази інтегрованої системи економічної безпеки дозволяє зменшити вразливість економічної системи та підвищити рівень безпеки в динамічних умовах наростання ризиків і загроз. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дзямулич М. І., Шматковська Т. О. Вплив сучасних інформаційних систем і технологій на формування цифрової економіки. *Економічний форум*. 2022. № 2. С. 3–8.
DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-1>
2. Дуб Б. С. Розвиток системи економічної безпеки агрохолдингів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.02. Київ, 2021. 26 с.
3. Урбан О. А., Дзямулич М. І., Чиж Н. М. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації світової економіки. *Економічний форум*. 2023. № 2. С. 47–52.
DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-2-7>
4. Чалюк Ю. О. Срібна економіка: демографічні зміни та економічні можливості. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2023. Вип. 1. С. 50–59.
DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-1-7>
5. Чалюк Ю. О. Сценарії соціально-економічного розвитку ЄС після BREXIT та COVID. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2020. Т. 31. № 6. С. 25–32.
DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-5>

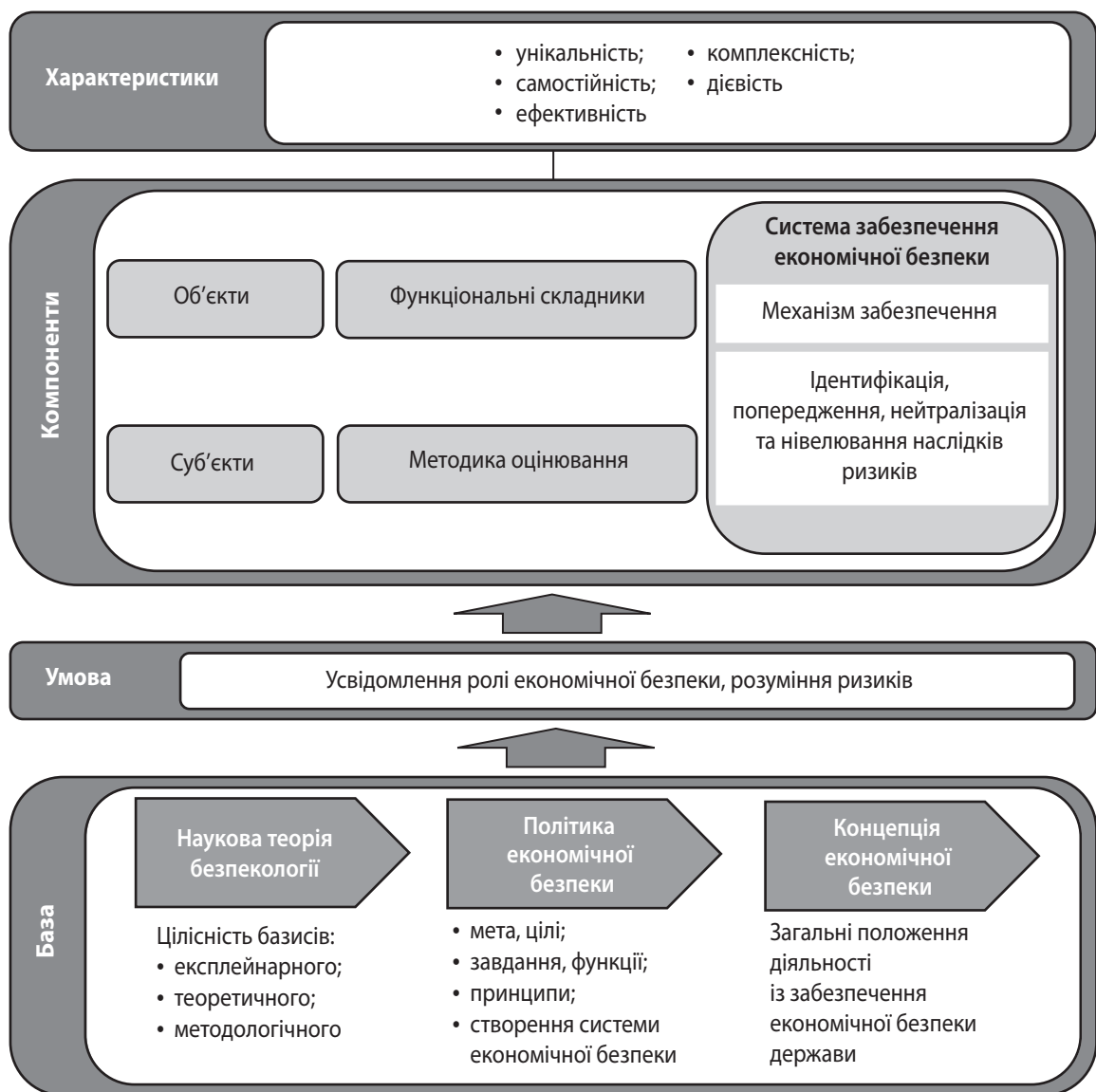

Рис. 2. Функціональна схема формування інтегрованої система економічної безпеки держави

Джерело: сформовано на основі [2].

- Череп А. В., Лубенець І. О. Концептуальні засади економічної безпеки підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 1. С. 62–66. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek5-1-2010-PDF/062-66.pdf
- Шматковська Т. О., Дзямулич М. І., Стащук О. В. Особливості моделювання бізнес-процесів в умовах формування цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-66>

REFERENCES

Chaliuk, Yu. O. "Sribna ekonomika: demografichni zminy ta ekonomichni mozhlyvosti" [Silver Economy: Demographic Changes and Economic Opportunity]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 1 (2023): 50-59. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-1-7>

Chaliuk, Yu. O. "Stsenarii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku YeS pislia BREXIT ta COVID" [EU Socio-Economic Development Scenarios after Brexit and COVID]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya «Ekonomika i upravlinnia»*, vol. 31, no. 6 (2020): 25-32. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-5>

Cherep, A. V., and Lubenets, I. O. "Kontseptualni zasady ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv" [Conceptual Bases of Economic Security Enterprises]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, no. 1 (2010): 62-66. https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek5-1-2010-PDF/062-66.pdf

Dub, B. S. "Rozvytok systemy ekonomichnoi bezpeky ahrokhodyniv" [Development of the System of Economic Security of Agricultural Holdings]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*: 21.04.02, 2021.

Dziamulych, M. I., and Shmatkovska, T. O. "Vplyv suchasnykh informatsiynykh system i tekhnolohii na for-

muvannia tsyvrovoi ekonomiky" [The Influence of Modern Information Systems and Technologies on the Formation of the Digital Economy]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2 (2022): 3-8.

DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-1>

Shmatkovska, T. O., Dziamulych, M. I., and Stashchuk, O. V. "Osoblyvosti modeliuвання biznes-protsesiv v umovakh formuvannia tsyvrovoi ekonomiky" [Features of the Business Process Modeling in Condi-

tions of Digital Economy Formation]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 26 (2021).

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-66>

Urban, O. A., Dziamulych, M. I., and Chyzh, N. M. "Kontseptsiiia staloho rozvytku v umovakh hlobalizatsii svitovoi ekonomiky" [The Concept of Sustainable Development in the Globalization of the World Economy]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2 (2023): 47-52.

DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-2-7>